

Nr 271.

Av herr **Lindmark** och herr **Bodin, Karl**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående försäljning av rusdrycker m. m.

Som direktiv för 1928 års rusdryckslagstiftningsrevision få anses gälla dels dåvarande finansministerns diktamen till statsrådsprotokollet vid tillkallandet av de sakkunniga, dels 1928 års riksdagsskrivelse till Kungl. Maj:t, i vilken framställning gjordes om denna utredning. I finansministerns direktiv uttalades bl. a., att »utredningen bör åsyfta en allmän översyn av bestämmelserna inom rusdryckslagstiftningen och utan att bindas av några på förhand givna anvisningar avse alla frågor, som beröras av sagda lagstiftning». Den önskade självständigheten och förutsättningslösheten i revisionens utredningsarbete framgår även av flera punkter i den nyssnämnda riksdagsskrivelsen. Bl. a. heter det i denna: »Den vägledande synpunkten vid en dylik revision bör vara strävan att vinna sådana bestämmelser, som i möjligaste mån gagna nykterhetstillståndet i landet och genom vilkas tillämpning konsumtionen förorsakar minsta möjliga skada och olägenheter. Därjämte får det anses angeläget, att genom lagstiftningen dryckesseden, framför allt i dess mera anstötliga former, kommer att motverkas, utan att sådana ytterligare restriktioner införas, som äro ägnade att framkalla ett mera allmänt missnöje. Vidare bör sådana i författningen meddelade eller genom praxis utbildade bestämmelser, som sakna nykterhetsfrämjande betydelse, men äro ägnade att framkalla irritation, i möjligaste mån avlägsnas.»

Revisionen meddelar även, att den ansett »att det meddelade uppdraget innefattar en fullständig och allsidig granskning av lagstiftningen rörande försäljning av spritdrycker och vin».

Från vilken synpunkt man än betraktar rusdryckslagstiftningsrevisionens betänkande — på vilket i mycket väsentliga delar Kungl. Maj:ts proposition nr 242 är byggd — kan man emellertid icke finna att de uttalade önskemålen om allsidighet och förutsättningslöshet i utredningsarbetet blivit tillmötesgångna. Det nuvarande restriktionssystemet har, utan att dess absoluta lämplighet för sina syften blivit tillräckligt grundligt prövad än mindre övertygande bevisad, i själva verket fått tjäna som en nästan självklar förutsättning för utredningen. Principerna för det nuvarande systemet ha mera lättvindigt på förhand accepterats, än tillskyndarna av utredningen tänkt sig. Utredningsresultatet, de av detta konkluderade praktiska förslagen samt Kungl. Maj:ts proposition ha sålunda icke alls lett till den grundliga omprövning av nykterhetspolitikens mål och medel, vilka länge åstundats, så-

väl av dem, vilka anse denna nykterhetspolitik alltför tolerant och verkninglös, som av dem, vilka hysa en motsatt uppfattning.

Av de reservationer, som fogats till rusdryckslagstiftningsrevisionens betänkande, framgår också, hurusom man från ganska skilda utgångspunkter kan komma fram till ett principiellt underkännande av utredningsarbetets värde. De särmeningar, som komma till synes i dessa reservationer, gälla nämligen i ytterst många fall icke detaljer i förslagen eller undersökningsmetoderna utan de bärande principerna. Den för en kompromiss icke ovanliga egenskapen vidlåder sålunda sakkunnigebetänkandet, att knappast någon av dess upphovsmän är helt nöjd med verket. Men därmed äro vi i själva verket ej komna längre än till det nuvarande tillståndet inom nykterhetspolitiken, vilket till dess egen skada kännetecknas av att det, från vilken synpunkt det än betraktas, är utsatt för misstro och en källa till irritation.

Syftet med den revision av rusdryckslagstiftningen, som länge från skilda håll begärts, har i mycket hög grad varit, att mera genomtänkta riktlinjer för denna skulle kunna anvisas, bl. a. under tillgodogörande av de erfarenheter, som vunnits under det rådande systemets tillämpning under de gångna åren. Man har önskat, att dessa riktlinjer mera än de hittills följda skulle kunna gå fria från en del av de invändningar, som nu från skilda håll riktas mot nykterhetspolitiken. En sådan idealistisk kompromiss kan kanske förefalla att tillhöra de fåvitska önskingarnas antal. Så behöver emellertid icke med nödvändighet vara fallet. Inom alla läger, där intresse råder för dessa angelägenheter, förefinnes en allmän, ogrumlad önskan att befordra folknykterheten. En sådan gemenskap i utgångspunkterna skulle — rätt brukad — kunna bli en plattform för en lösning av hithörande frågor i ett relativt samförstånds tecken. Denna möjlighet är icke utnyttjad vid utformandet av den nuvarande restriktionslagstiftningen, ej heller i rusdryckslagstiftningsrevisionens förslag eller Kungl. Maj:ts föreliggande proposition.

Det kan kanske synas, som om den allmänna inställningen till revisionsförslaget, vilken här ovan i korthet antytts, icke skulle förbjuda ett acceptande av detta förslag. Kungl. Maj:ts proposition innebär ju relativt få och till sina verkningar begränsade förändringar i det nuvarande restriktionsystemet. Möjligheterna till en allmän översyn i annat sammanhang av landets nykterhetspolitik lämnas fortfarande öppen även efter denna revision. Till denna tankegång kunna undertecknade emellertid icke ansluta sig. Önskemålen om en revision av rusdryckslagstiftningen äro så gamla och så djupt förankrade, att denna revision icke bör få bli av rent formell art. Ett bifall till Kungl. Maj:ts proposition skulle — icke minst med hänsyn till ärendets mångåriga förberedelse — lätt nog skapa det intrycket, att denna fråga därmed för åtskillig tid framåt är bringad ur den aktuella politikens arbetsfält och att verkligen den länge diskuterade revisionen realiter kommit till stånd. En sådan tolkning av ett bifall till Kungl. Maj:ts proposition står emellertid alldeles icke i överensstämmelse med opinionsbildningen inom skilda och mycket stora läger. Det ligger sålunda enligt vår uppfatt-

ning en allvarlig fara i att låta ett bifall till Kungl. Maj:ts proposition bli svaret på kravet på en lagrevision, vilket skulle försvåra en snar framtida lösning i mera överensstämmelse med den allmänna opinionens önskemål.

Det är icke minst på sådana grunder vi anse oss nödsakade att yrka fullständigt avslag på Kungl. Maj:ts proposition samt förena detta yrkande med en framställning om en ny, mera förutsättningslös och allsidig utredning av de aktuella nykterhetspolitiska problemen. Riktlinjer för en sådan ny utredning torde bl. a. stå att finna i de förut i denna motion citerade uttalanden, som från regerings- och riksdagssida gjordes i anslutning till föranstaltandet av 1928 års rusdryckslagstiftningsrevision.

En annan starkt bidragande anledning till denna vår ståndpunkt utgör Kungl. Maj:ts beslut att framlägga frågan om en revision av försäljningslagstiftningen som en för sig isolerad angelägenhet utan att samtidigt inhämta riksdagens ståndpunkt till den lag om nykterhetsvård, vilken får anses stå i mycket intimt samband med rusdryckslagstiftningen. De sakkunniga ha lagt stark tonvikt på detta samband, vilket icke heller blivit bestritt, ehuru väl erinringar blivit gjorda mot den praktiska utformningen av denna nykterhetsvård. Man kan tillmäta dessa invändningar större eller mindre avgörande betydelse och likväl vara ense om behovet av att utsträcka den aktiva nykterhetsvården från att omfatta endast fall av utpräglad alkoholism till att jämväl avse åtgärder mot begynnande och eljest mindre utpräglat alkoholmissbruk. Även restriktionslagstiftningens främsta syfte måste vara att komma missbruket av rusdrycker i dess skilda former till livs. Det förefaller av denna anledning oformligt och opraktiskt att särskilja dessa båda aspekter av nykterhetspolitiken i stället för att behandla dem i sitt naturliga logiska sammanhang. En sådan samtidig behandling skulle emellertid kunna komma till stånd, därest revisionen av restriktionssystemet efter den i det föregående äskade nya utredningen åter förelades riksdagen och även lagen om nykterhetsvård under tiden hade underkastats den överarbetning, som kan föranledas av den hittills framförda kritiken.

Ett ytterligare skäl till vårt avslagsyrkande är den i våra ögon ofullständiga prövning på remissvägen, som rusdryckslagstiftningsrevisionens förslag underkastats, innan det framlagts i propositionens form. Restriktionslagstiftningen är visserligen i mycket hög grad en social angelägenhet och det är naturligt, att sociala instanser fått uttala sin uppfattning om dess revision. Men samtidigt har detta problemkomplex ekonomiska sidor av mycket betydande räckvidd. Det har enligt vår åsikt varit önskvärt, om den ekonomiska sakkunskapen — företrädd exempelvis genom kommerskollegium och handelskamrarna — fått tillfälle att yttra sig om det föreliggande förslaget. Betydelsen av dessa frågors belysning jämväl ur ekonomisk synpunkt gör det önskvärt att i den av oss ifrågasatta nya utredningskommittén plats beredes även för representanter för den kommersiella erfarenheten.

Med stöd av det ovan anförda få vi sålunda hemställa,

att riksdagen med avslag på Kungl. Maj:ts proposition nr 242 måtte hemställa till Kungl. Maj:t om förnyad omprövning av rusdryckslagstiftningen med beaktande bl. a. av ovan anförda synpunkter.

Stockholm den 6 april 1937.

Carl Lindmark.

K. W. Bodin.
